

Historisk fra bunnen

Medlemsblad for Norsk Dykkehistorisk Forening

Årgang 4 nr. 2

Mai 2014

Foreningsnytt

Bildet viser foreningens T-skjorte som er for salg hos formannen for kr. 200,- inkludert porto. Vi har tidligere solgt hele det første partiet. Det var sponset av Norsk Yrkesdykkerskole. Det nye partiet er sponset av IMC Diving AS og NUI AS begge i Bergen.

Vi har fortsatt noen få krus

igjen og noen eksemplarer av Marinens dykke-reglement fra 1915. Vi holder på med å utarbeide en foreningsnål (pin) som kommer for salg senere i år. Fra referatet fra generalforsamlingen vil dere huske at det reviderte regnskapet for 2013 skulle sendes ut når det var ferdig. *Sendes ut separat.* Hvis dere ikke er fornøyd med regnskapet kan dere kreve en ekstraordinær generalforsamling. Generalforsamlingen vedtok: Hvis få eller ingen sender inn kommentarer i løpet av 14 dager etter utsendelsen, eller hvis mer enn 5 medlemmer krever en ekstraordinær generalforsamling vil

det utsendte regnskap bli betraktet som vedtatt. Vi vil forsøke å lage en dykkehistorisk tur til Italia til høsten, men må nesten vite om noen vil være med. Priser og reiserute er ikke fastsatt, men vi håper på å få se dykkedelen på marinebasen La Spezia og dykkemuseet i Ravena. Send en e-post til meg (redaktøren) hvis du er interessert. Det er ikke bindende, kun for å lodde stemningen.

bwkahrs@online.no.

Ellers en liten påminning om kontingenten som forfaller 6. juni 2014. Giro sendt på e-post tidligere.

Dykkehistoriske datoer:

- NEUSTADT, TYSKLAND
21.—23 JUNI 8TH
ANNUAL INTERNATIONAL
HISTORICAL DIVER'S
MEETING. INFO FRA
SEKRETÆREN.
- 28. NOVEMBER OSLO
"LUTEFISKEN" DYKKE-
SEMINAR
- 2015 EUROPEISK/
NORDISK MØTE I SVERIGE
- 2015 NOVEMBER? NUI
DYKKESEMINAR

Noen dykkemuseer

Frankrike. Musee du Scaphandre i Espalion, . <http://www.divingheritage.com/espalion2.htm>

Slovenia http://www.divingheritage.com/piran_underwater_museum.htm

Storbritannia <http://www.divingmuseum.co.uk/>

Polen. http://www.divingheritage.com/warsaw_museum.htm

Dragør, Danmark <http://museumamager.dk/index.php/dragor-museum>

Nederland. <http://www.duikmuseum.nl/>

Sverige. <http://www.sjohistoriska.se/sv/Besok/Besok-oss/Galarvarvet/Dyktankhuset/> og for åpnings-

www.sjohistoriska.se/sv/Besok/Besok-oss/Galarvarvet/Dyktankhuset/ og for åpnings-

I dette nummeret:

FORENINGSNYTT	1
NOEN DYKKEMUSEER	1
HISTORIEN OM DYKKER OLAV BOMANN	2
HISTORIEN OM DYKKERUT- STYRET TIL OLAV BOMANN	2
KJENNER DU HISTORIEN OM EN GAMMEL DYKKER?	3
EUROPEAN HISTORICAL DIVING EVENT COPENHA-	4

Historien om dykker Olav Bomann fra Åbornes og dykkerutstyret hans.

Vi hadde i medlemsbrev nr. 2 i 2011 en historie om Olaf (Gus) Markussen som var dykker i New York og i nr. 1 fra 2012 historien til Viktor Kjærnes i Oslo Havnevesen. Her kommer historien om Olav Bomann. Vår fremstilling bygger på, og refererer, store deler av en artikkel i Årbok for Steigen Historielag i 2003 skrevet av Synnøve Lund Breivik.

Olav Bomann var født i Alta i 1929 og etter tyskernes herjinger der reiste han til sjøs i 8 år før han utdannet seg til smed. Han

og familien bosatte seg i Bodø.

I 1962 gikk han marinens dykkerskole i Bergen, 5 måneder, og fikk sitt sertifikat som dykker. Et spennende og farefylt arbeidsliv under vann begynte. Da var han 31 år. Det ble mange forskjellige arbeidsoppdrag hos flere arbeidsgivere opp gjennom årene.

Han var med og bygde 21 fergeleier i Lofoten og på Helgeland. Dessuten var han med på å arbeide på 6 bruer, bl.a. Sortlandsbrua og Andenesbrua. Arbeidsgiverne var bl.a. Gulbrandsen, Selmer og Eeg & Henriksen. De siste 16 årene ble det arbeid for veivesenet. Arbeidet besto i å sveise med elektrisk sveis, skjæring og sprengning under vann, i rør, betong og fundament. Det var forskjellige dykkerdrakter, både amerikanske, tyske og engelske. Olav hadde eget utstyr, og fant den engelske drakten best egnet for arbeidet.

Det verste han var med på var under en utlegging av en tunnel på en kraftstasjon på Helgeland. Firmaet hadde boret 12 meter, ammunisjon og tennere var på plass, og skytinga var begynt. Men det fortsatte ikke helt etter planen, noe gikk av, og noe ble stående igjen usprengt. Situasjonen var fastlåst. Ingen ville påta seg resten av arbeidet. Det måtte dykker til og Olav ville prøve, mot god betaling. Han måtte bore nye hull, med 70 cm avstand. Det var et farlig arbeid, da mye sprengstoff sto igjen i steinen. Og hvis borret plutselig kom i et tomt hull, måtte han stoppe boringa straks, for der kunne det være ei ladning. Han la tennere i botn av hullene, mit, mere tennere, og de skaut, og skrapte det utover fjorden. Det gikk godt den gangen.

Men Olav opplevde også helt unike ting nede på bunnen. At fisk kan høre og sanse, ja det er han helt sikker på. En gang han arbeidet lenge på samme sted, ble torsken omkring der tammere og tammere. Den var stadig og snuste på ham og bormaskinen, og den var spesielt nærgående når han arbeidet. Han knuste skjell, torsken ble nysgjerrig og kom helt bort til ham så han strøk den over ryggen gang på gang. Rognkallen og seien var også nyfiken. En gang fanget han et prakteksempel av en hummer, han tok den med seg opp og da han kom «heim» målte han den, og den var hele 75 cm! Ifølge leksikonet kan en hummer bli 50 cm lang og 5 kg tung.

Det ble avfyrt mye sprengstoff da Turistgrunnen i Risøyhamn, et undervannsskjær ble sprengt bort. Hele 7000 kubikk med fjellmasse ble det. Det var der hvor lastebåten «Tiranna», med kis-last om bord, gikk på grunn. Det var et farlig arbeid under vann, på grunn av sterke strømmen. Arbeidet måtte bare utføres på et spesielt tidspunkt når strømmen var på det minste. «Men pga akkorden våget vi mye, så vi dykkere batt oss fast til bormaskinen slik at ikke den sterke strømmen skulle føre oss vekk».

Men steinbiten overlevde sprengladningene. Den er nok en hardfør skapning. En plass lå det en stor flat stein sidelengs, det så ut som en hule under. Da Olav nærmet seg kom det plutselig fram en steinbit, den sylte rett i brystet på dykkerdrakten med slik kraft at tennene spratt ut. Det viste seg at den hadde rogn i hula. Det var også årvisst å se en del oter som jaktet på fisk. Og de fine anemonene. Nydelige anemoner som klorte seg fast på bergene, og åpnet og lukket seg for å fange næring.

Selvfølgelig var det mindre fine ting å se også, søppel og skitt, til og med en motorsykkel lå på havbunnen.

Det var aldri kaldt, for godt, tørt ulltøy under dykkerdrakten var helt nødvendig. Olav Bomann la dykkerdrakten på hylla da han ble pensjonist, 35 års fartstid i det våte element var over!

Historien om dykkerutstyret til Olav Bomann.

Av Stein Stavdal Paulsen

Olav Bomann døde i 2010. Ved en tilfeldighet kom jeg i 2011 i kontakt med Wenche Bomann, datteren til Olav. I forbindelse med opprydding i dødsboet ble det avtalt at jeg skulle overta hjelmdykkerutstyret til Olav. Dette besto av Siebe Gorman hjelm og pumpe, drakt, sko, blylodd, slange mm. Jeg hadde på forhånd ikke sett utstyret, men jeg hadde et visst inntrykk ut i fra bilder jeg hadde sett.

Utstyret befant seg i et naust på Åbornes i Steigen, ca 20 mil nord for Bodø. Etter en smule planlegging og nødvendige forberedelser dro jeg i midten av mars 2012 til Åbornes for å hente utstyret. Etter en reise på ca 1400 km sto jeg endelig i vannkanten utenfor naustet.

For en dykkehistorisk interessert samler var spenningen stor da den gjenspikrete døren inn til naustet ble åpnet, og synet av hjelm, pumpe med tilbehør åpenbarte seg. Etter en rask første vurdering kunne jeg fastslå at utstyret svarte til forventningene.

Å frakte utstyret, med en samlet vekt på ca 450 kg, til Larkollen viste seg å være en logistisk utfordring. Første etappe foregikk vha snøscooter m/ tilhengere, da det ikke var kjørevei ned til naustet. Deretter med bil og henger til Bodø, videre med kystbåt til Fredrikstad, og sist med bil og henger til Larkollen.

Jeg overtok også diplom for gjennomført dykkkurs i 1961, bilder, notater etc. I tillegg har datteren bidratt med erindringer om faren. Bl a fortalte hun at faren ikke kunne svømme, en artig kuriositet for en som i 35 år hadde hatt sitt virke under vann.

Det gir en annen dimensjon å kunne knytte samlergjenstander opp mot personer som faktisk har benyttet dem, og som man har informasjon om. Jeg er derfor svært takknemlig for at jeg fikk anledning til å overta akkurat dette utstyret, og således kunne bidra til at utstyret med tilhørende bakgrunn blir tatt vare på samlet.

Når det gjelder selve utstyret kan det nevnes at hjelmen ikke har original tilkoblingsstuss for dykkertelefon, hvilket indikerer at hjelmen er gammel. Ifølge Robert H. Davis sin bok «Deep Diving and Submarine Operations» ble talekommunikasjon introdusert av Siebe Gorman rundt 1900. Pumpen er av type «British Admiralty Pattern», to-sylindret, dobbeltvirkende for 2 dykkere på grunt vann eller 1 dykker på større dyp.

Kjenner du en historie om gamle dykkere?

En del av dykkehistorien er historien om dykkere. Historien om Olav Bomann var den tredje her i medlemsbladet. Det er ikke så mye skrevet, men kjenner du en historie, eller har en avis/ukebladartikkel om dykkere så send den til oss. Redaktørens e-post bwkahrs@online.no

EUROPEAN HISTORICAL DIVING EVENT COPENHAGEN 2014.

En rapport av Bjørn W. Kahrs.

Vi var en gruppe på 9 norske som hver for oss hadde funnet veien til København og det som skulle bli et meget vellykket historisk dykketreff den første helgen i mai.

Det meste foregikk på Holmen, den gamle marinebasen i København hvor Tordenskjold i sin tid tjenestegjorde. Her møttes over 50 deltagere fra 8 land på den delen som heter Nyholm. Etter registrering hos Københavns Marineforening tok de fleste Havnebussen (ferge) fra Holmen og spaserte til startpunktet for en dykkehistorisk tur. Første stopp var bygningen som hadde vært hovedkvarteret for Em. Z. Svitzers Bergnings-entreprise som ble stiftet i 1834 og som sannsynligvis var selskapet omtalt i siste nummer av Historisk fra Bunken og berging fra «Johan August» i 1849. På veggen over inngangspartiet henger det som muligens var en av selskapets tidlige hjelmer og de lærde mener det kan være en Sadlerhjelm. Rett rundt hjørnet herfra så vi huset hvor Hansen bodde, han som oppfant den danske toboltshjelmen.

Via Amalienborg havnet vi på monumentet over admiral Huidtfeldt på Langelinie. Her er sokkelen omgitt av kanoner som var hentet opp i 1710-11 fra restene av «Dannebrog». Det var dykkere i dykkerklokke som gjorde jobben. Hos Den Lille Havfrue lengre ute ventet en overraskelse. En dykker i en Grønn Vikingdrakt med et gammelt oksygenapparat dukket opp av sjøen for å hilse på havfruen. Dykkeren hadde også med seg øl til deltagerne på turen. Så tok vi «bussen» tilbake til Nyholm og grillmat på Københavns Marineforening.

Lørdag var den store dykkedagen. Utenfor Søværnets Center for Dykning var det fortøyd en flytebrygge og en liten dykkelekt. Fra disse to ble det dykket med Friedrich Flohr selvforsynt/slangeforsynt dykkerhjelm. Den ble dykket i Bergen i fjor, men det vi ikke fikk med oss da er at det kun finnes et fåtall slike hjelmer i verden. Finnene hadde kommet med sin trehjelmsforsynt med luft fra en sykkelpumpe og sin Triewaldklokke. Den siste var i sjøen

med stadig nye dykkere. Den yngste var en gutt på to-tre år sammen med faren. Totalt var klokken i sjøen over 30 ganger. Andre utstyr var to forskjellige åpne hjelmer, og gamle scuba-apparat og forskjellige litt mer moderne hjelmer som Kirby Morgan og Dive Dynamics AH 5. Innimellom går praten om utstyr og dykkehistorie. De som ville fikk en omvisning på marinens dykkerskip «Sølvøen» med sin våtklokke, kammer og dykkepaneler og dykkestasjoner. En kontrast mellom deres våtklokke og Triewaldklokken på kaien innenfor. Kvelden ble avsluttet med middag på Københavns Marineforening.

Søndag møttes vi igjen på Nyholm. Denne gangen for en omvisning på dykkerskolen og dykkerskolens dykkehistoriske samling. Jeg hadde i sin tid vært på den gamle skolen og må si at de hadde fått meget moderne fasiliteter i gamle historiske bygninger. De hadde ikke kunnet endre på fasaden. Rart å åpne gamle dører til en lagerbygning med hypermoderne kompressorer, gassblandingsutstyr og lagerflasker på innsiden. Herfra gikk turen til den dykkehistoriske samlingen som fortsatt er imponerende, men noe manglet. Det fikk vi forklaring på senere. De av dere som har vært i København på Langelinie har sett over vannet til den gamle mastekranen på Holmen. Den er stengt for publikum, men vi fikk slippe inn i en imponerende gammel bygning med den gamle kranen på toppen. Her var det en flott utsikt til København. Bygningen var fra 1751 og som navnet tilsier, her løftet de mastene om bord i flåten seilskip. Det er slike lukkede omvisninger vi kan oppleve på disse dykkehistoriske treffene.

Fra Holmen reiste vi ned til Dragør Museum og utstillingen «På bunden af Øresund». Et lite museum, men en god og instruktiv utstilling. Her sto flere av gjenstandene utstilt som manglet på Holmen, bl.a. en gammel åpen Sadlerhjelm og «Grisetrynet» fra Denayrouze og Rouquayrol. Et av de få eksemplarene i verden. Og herfra var det slutt på et meget vellykket treff i Danmark. Sverige får en utfordring neste år. Kjempeflott arrangement av danskene.

Redaktør av dette nr.: Bjørn W. Kahrs